

CZU 347.65/.68(478)

<https://doi.org/10.52507/2345-1106.2026-1.10>

NOI REGULI PRIVIND MOȘTENIREA ÎN REPUBLICA MOLDOVA: CE SE SCHIMBĂ DIN 1 APRILIE 2026

ROBU Oxana,

doctor în drept, lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
<https://orcid.org/0009-0005-2453-2743>

REZUMAT

Regulile privind moștenirea și dreptul de proprietate se vor schimba începând cu 1 aprilie 2026. Codul civil a fost modificat, iar noile prevederi vizează, printre altele, condițiile în care se dobândește proprietatea, regimul moștenirii nedemne, termenele și procedura de acceptare a succesiunii, precum și statutul soțului supraviețuitor. Modificările au fost adoptate prin Legea RM nr.251 din 10.07.2025 și publicate în Monitorul Oficial din 6 august 2025.

Codul civil clarifică caracterul moștenirii: aceasta este considerată o transmisiune pentru cauză de moarte, universală, unitară și indivizibilă. Au fost reglementate detaliat și condițiile în care un moștenitor poate fi decăzut din dreptul de moștenire. Astfel, această situație trebuie constatată prin hotărâre judecătorească definitivă, iar acțiunea poate fi intentată de orice persoană care ar putea avea un avantaj din înlăturarea moștenitorului nedemn. Legea prevede reintegrarea soțului supraviețuitor în clasa I de moștenitori legali. Acesta va putea primi, pe lângă cota succesorală și mobilierul și obiectele de uz casnic din locuința comună a soților, în măsura în care acestea sunt necesare pentru menținerea gospodăriei.

Cuvintele-cheie: moștenire, soțul supraviețuitor, nedemn, opțiune succesorală, acceptarea moștenirii, decădere.

NEW RULES ON INHERITANCE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: WHAT WILL CHANGE FROM APRIL 1, 2026

ROBU Oxana,

PhD in Law, university lecturer,
State University of Moldova
<https://orcid.org/0009-0005-2453-2743>

SUMMARY

The rules regarding inheritance and property rights will change starting from April 1, 2026. The Civil Code has been amended, and the new provisions concern, among other things, the conditions under which property is acquired, the regime of unworthy inheritance, the terms and procedure for accepting the succession, as well as the status of the surviving

spouse. The amendments were adopted by Law of the Republic of Moldova no. 251 of 10.07.2025 and published in the Official Gazette of August 6, 2025.

The Civil Code clarifies the characteristics of inheritance: it is considered a universal, unitary and indivisible transmission upon death. The conditions under which an heir may be deprived of the right to inherit have also been regulated in detail. Thus, this situation must be established by a final court decision, and the action may be brought by any person who could benefit from the removal of the unworthy heir. The law provides for the reinstatement of the surviving spouse in Class I of legal heirs. He will be able to receive, in addition to the inheritance share, the furniture and household items from the spouses' common home, to the extent that they are necessary for maintaining the household.

Key words: inheritance, surviving spouse, unworthy, succession option, acceptance of inheritance, forfeiture of inheritance rights.

Reforma dreptului succesoral realizată prin Legea Republicii Moldova nr. 251 din 10 iulie 2025 se înscrie în tendința contemporană de sistematizare și clarificare a instituțiilor fundamentale ale dreptului civil. Cu toate acestea, orice intervenție legislativă asupra mecanismului transmisiunii succesoreale ridică nu doar probleme de tehnică normativă, ci și chestiuni de ordin conceptual, legate de natura juridică a moștenirii, de echilibrul dintre autonomia de voință și protecția succesibililor, precum și de rolul instanțelor judecătorești, avocaților și a notarilor în configurarea raporturilor succesoreale.

Indiferent că ești de acord sau nu ești de acord cu soluțiile codului în materie succesorală, este nevoie să știi care a fost intenția legiuitorului. Ca urmare, modificările operate, poate să-ți contrazică noțiunile pe care le aveai despre o instituție juridică sau chiar despre mai multe, create în rezultatul schimbărilor radicale prin trecerea în 2003 de la un cod civil de tip sovietic la unul adaptat revenirii la o societate liberă.

În acest sens, articolul de față își propune nu doar o prezentare descriptivă a modificărilor ce vor intra în vigoare la 1 aprilie 2026, ci și o analiză critică a soluțiilor legislative adoptate, prin raportare la principiile generale ale dreptului civil și la exigențele securității juridice.

Inițial, Legea nr. 251 din 10.07.2025 trebuia să intre în vigoare la data de 1 ianuarie 2026. La data de 31 decembrie 2025 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a fost publicată Legea nr. 330 pentru modificarea unor acte normative. Această lege a intrat în vigoare la scurt timp după publicare, vizând ajustări legislative relevante pentru finalul anului 2025. Astfel, prin legea dată, s-a amânat intrarea în vigoare a Legii nr. 251 din 10 iulie 2025 pentru data de 1 aprilie 2026 [1].

Modificările aduse Codului civil în materia moștenirii, în opinia noastră, vor avea un impact direct asupra practicii judiciare și notariale. Experiența ultimilor ani a demonstrat, că majoritatea litigiilor succesoreale au fost generate nu de lipsa reglementării, ci de formulări insuficient de clare, care au permis interpretări divergente.

Prin urmare, analiza noilor dispoziții trebuie realizată prin prisma efectelor lor asupra soluționării litigiilor succesoreale, precum și a rolului instanței de judecată și a notarilor lui în stabilirea calității de moștenitor.

Urmează a fi reținut, că modificările la cartea a patra din Codul civil, operate prin Legea nr. 251 din 10 iulie 2025 pentru modificarea unor acte normative se vor aplica doar în cazul persoanelor decedate începând cu 1 ianuarie 2026 sau ulterior acestei date.

Potrivit modificărilor operate prin Legea nr. 251 din 10.07.2025 „Dreptul de proprietate se poate dobândi, în

condițiile legii, prin ocupațiune, act juridic, *succesiune*, accesiune, ca efect al dobândirii cu bună-credință, uzucapiune, precum și prin hotărâre judecătorească atunci când aceasta este translativă de proprietate” (alin.(2) art.509 Cod civil).

Astfel, moștenirea este o modalitate de dobândire a dreptului de proprietate, mai precis, „o modalitate derivată” de dobândire a proprietății, pentru că bunurile respective au mai aparținut cuiva [2].

Consacrarea expresă a caracterelor moștenirii ca transmisiune pentru cauză de moarte, universală, unitară și indivizibilă reprezintă, la prima vedere, o soluție legislativă salutară. Totuși, din perspectivă doctrinară, se poate observa că aceste trăsături erau deja deduse, în mod implicit, din ansamblul reglementărilor anterioare și din principiile generale ale dreptului succesoral. Analiza detaliată a caracterelor transmisiunii succesoreale au fost efectuate de autorii Cursului Universitar „Drept civil. Contracte și succesiuni”, Ediția a IV revăzută și completată în 2019, cât și de dr. în drept, conferențiar universitar, Dl. O. Cazac în monografia „Drept civil. Moștenirea” în 2022, iar în opinia noastră explicațiile venite din partea autorilor sunt utile și în prezent [3, p.406-411], [4, p.35-39].

Astfel, în baza prevederilor art. 2163 CC RM (Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002), se deduc următoarele caractere juridice ale transmisiunii succesoreale (legea spunea „devoluțiunii moștenirii”): - este o transmisiune pentru cauză de moarte; - este o transmisiune universală; - este o transmisiune unitară; - este o transmisiune indivizibilă [5, p.542].

Calificarea expresă a moștenirii ca fiind unitară și indivizibilă produce efecte directe asupra cadrului procesual al litigiilor succesoreale. Astfel, instanța este chemată să evite soluțiile care fragmentează masa succesorală înainte de partaj, inclusiv prin recunoașterea izolată a unor drepturi succesoreale. Această abordare este de natură să reducă numărul acțiunilor paralele și să consolideze principiul soluționării integrale a raportului juridic succesoral într-un singur cadru procesual. Prin urmare, se ridică întrebarea dacă intervenția legislativă răspunde unei reale necesități normative sau dacă are, mai degrabă, un rol declarativ și pedagogic, destinat uniformizării practicii judiciare.

În opinia noastră, utilitatea acestei clarificări rezidă mai ales în prevenirea interpretărilor fragmentare ale moștenirii, care au apărut sporadic în jurisprudență, în special în materia transmiterii obligațiilor patrimoniale.

În jurisprudența Curții Supreme de Justiție s-a constatat, în mod repetat, tendința instanțelor inferioare de a admite acțiuni fragmentare privind bunuri

succesorale individuale, fără a analiza raportul succesoral în ansamblu. Astfel, CSJ a reținut că stabilirea dreptului de proprietate asupra unui bun succesoral este inadmisibilă în lipsa examinării calității de moștenitor și a acceptării succesiunii, subliniind caracterul unitar al transmisiunii succesorale. De asemenea, Curtea a sancționat practica recunoașterii dreptului de proprietate succesorală „pe bucăți”, calificând-o drept contrară principiilor dreptului succesoral (*a se vedea, spre exemplu, încheierea CSJ nr. 2ra-1548/2023*) [6].

Considerăm, că noile dispoziții codifică această orientare jurisprudențială, oferind instanței un temei normativ clar pentru conexarea cererilor privind bunurile succesorale și respingerea acțiunilor izolate formulate în afara cadrului succesoral complet.

De asemenea, Legea nr. 251 din 10.07.2025 instituie posibilitatea ca orice persoană interesată să poată solicita instanței decăderea din dreptul de moștenitor, iar circumstanțele care constituie temei pentru acest lucru urmează a fi constatate de instanța de judecată. Consecințele decăderii din dreptul de moștenire a moștenitorului nedemn vor surveni din momentul când hotărârea judecătorească rămâne definitivă.

Astfel, legiuitorul propune ca articolul 2170 să aibă următorul cuprins: Decăderea din dreptul de moștenire a moștenitorului nedemn (1) Circumstanța care constituie temei pentru decădere din dreptul de moștenire a moștenitorului nedemn trebuie constatată de instanța de judecată. (2) Acțiunea privind decăderea din dreptul de moștenire a moștenitorului nedemn poate fi intentată de orice persoană în avantajul căreia poate servi înlăturarea moștenitorului nedemn, chiar dacă avantajul va surveni numai după înlăturarea altei persoane. (3) Acțiunii prevăzute la alin. (2) i se aplică termenele prevăzute la art. 2211. (4) Consecințele decăderii din dreptul de moștenire a moștenitorului nedemn survin din momentul când hotărârea judecătorească rămâne definitivă.”

Reglementarea actualizată a moștenirii nedemne marchează o schimbare de paradigmă importantă. Dacă anterior nedemnitatea putea fi percepută ca o sancțiune cu efecte aproape automate, noua reglementare o supune, în mod expres, controlului judiciar.

Această soluție legislativă reflectă o viziune garantistă, conform căreia decăderea dintr-un drept patrimonial fundamental nu poate opera decât în urma unei hotărâri judecătorești definitive. Totuși, lărgirea cercului persoanelor cu legitimare procesuală activă ridică unele riscuri de instrumentalizare a acțiunii în nedemnitate ca mijloc de presiune între succesibili.

Din această perspectivă, se impune un rol activ al instanței în filtrarea cererilor vădit nefondate, pentru a evita transformarea nedemnității succesorale într-un instrument abuziv.

Noua reglementare stabilește fără echivoc că nedemnitatea succesorală nu poate fi aplicată decât prin hotărâre judecătorească definitivă. Această soluție legislativă răspunde unei probleme frecvent întâlnite în practică, când notarii refuzau recunoașterea calității de moștenitor, iar alți succesibili invocau nedemnitatea, fără o bază judiciară.

Exigența unei hotărâri judecătorești definitive pentru constatarea nedemnității succesorale va conduce,

inevitabil, la creșterea numărului de cauze succesorale în contencios civil. Instanța va fi obligată să analizeze nu doar fapta imputată moștenitorului, ci și legătura de cauzalitate dintre aceasta și deschiderea succesiunii.

Anterior modificărilor, CSJ a fost sesizată frecvent cu litigii în care notarii publici sau instanțele inferioare au exclus succesibili din masa succesorală fără o hotărâre judecătorească expresă privind nedemnitatea.

Curtea a statuat constant că nedemnitatea succesorală nu poate fi dedusă implicit, ci trebuie constatată în mod expres, printr-o procedură contradictorie (*a se vedea încheierea CSJ nr. 2ra-361/2023*) [7].

Într-o altă cauză, CSJ a subliniat că simpla existență a unui conflict familial sau a unei conduite imorale nu este suficientă pentru a atrage decăderea din dreptul de moștenire (*a se vedea încheierea CSJ nr. 2ra-404/2020*) [8].

Totodată, Legea nr. 251 din 10.07.2025, stabilind o nouă redacție a art. 2174 din Codul civil, a introdus un efect extins al declarării nedemnității, adică nu doar asupra nedemnului (alin. (1)), ci și a tuturor descendenților săi (alin. (2)).

Redacția anterioară a art. 2174 alin. (2) prevedea: „(2) În locul moștenitorului nedemn vin la moștenire cei care ar fi moștenit dacă moștenitorul nedemn era decedat la data deschiderii moștenirii. Se consideră că devoluțiunea în folosul celor care vin în loc s-a produs la momentul deschiderii moștenirii”.

În redacția anterioară se aplica principiul substituirii (*reprezentarea succesorală*). Copiii nedemnului sunt chemați la moștenire în locul său.

Conform Legii 251 din 10.07.2025, redacția art. 2174 alin. (2) prevede că: „(2) Cota succesorală a moștenitorului nedemn decăzut din dreptul de moștenire se împarte egal între ceilalți moștenitori”.

Analizând nota de fundamentare a proiectului de lege care a rezultat în Legea nr.251 din 10.07.2025 autorii proiectului nu au enunțat scopul modificării, rezumându-se la afirmația (pct. 3.1): „Modificările sunt necesare pentru eliminarea ambiguităților privind nedemnitatea succesorală și efectele acesteia.”

În această formulare a textului de lege, se concluzionează că copiii nedemnului nu sunt considerați „ceilalți moștenitori”, deoarece ei nu moștenesc împreună cu nedemnul, ci în locul nedemnului. În reglementarea Codului civil, toți descendenții defunctului au vocație succesorală (art. 2178 alin. (1)). Nepoții, strănepoții nu sunt chemați la moștenire atâta timp cât este în viață copilul defunctului (art. 2178 alin.(2)).

Din redacția veche a art. 2174 alin. (2) se evidențiază că vocația succesorală a descendenților care se trag din copilul nedemn devine vocație concretă la moștenire. Noua redacție, însă, omite să îi cheme la moștenire.

Prin modificările operate în cartea a patra din Codul civil, legiuitorul stabilește expres că, moștenitorul nedemn este obligat să restituie bunurile moștenite și fructele acestora, iar cota sa succesorală se împarte între ceilalți moștenitori.

Aceste abordări constituie niște restricții a unui drept garantat de către Constituția Republicii Moldova (art. 46 alin. (6)), deoarece nu sunt justificate de niciunul dintre

criteriile prevăzute de art. 54 alin. (2) din Constituție și nu poate să satisfacă testul de proporționalitate impus de alin. (4), or se concluzionează că efectul acestei dispoziții legale este că rudele defunctului, care sunt descendenți ai nedemnului (copiii nedemnului, nepoții nedemnului etc.) suportă o pedeapsă pentru o faptă pe care nu au săvârșit-o.

Asupra lor își extinde efectul o hotărâre judecătorească declarativă de nedemnitate pronunțată într-un proces civil care are ca obiect declararea nedemnității moștenitorului nedemnului, la care ei nu au fost parte, deoarece acțiunea în nedemnitate se introduce față de nedemn, această prevedere legală constituie și o încălcare a art. 6 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului (*accesul liber la justiție*).

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, respectarea principiului egalității presupune acordarea acelorași avantaje tuturor persoanelor aflate în situații similare, cu excepția cazului în care se demonstrează că tratamentul diferențiat este justificat în mod obiectiv și rezonabil. Această condiție demonstrează că principiul egalității nu are în vedere interzicerea oricărui tratament diferențiat, ci doar a tratamentelor diferențiate nejustificate (*a se vedea HCC nr. 3 din 24 februarie 2022, § 38; HCC nr. 4 din 30 ianuarie 2024, § 38*) [9].

În practică, în opinia noastră, după 1 aprilie 2026, se anticipează creșterea: -acțiunilor în constatarea nedemnității succesore; -cererilor reconvenționale formulate în cadrul partajelor succesore; -litigiilor privind efectele nedemnității asupra transmisiunilor subsecvente.

Instanța va trebui să stabilească un **standard probatoriu riguros**, având în vedere caracterul sancționator al nedemnității și impactul acesteia asupra dreptului de proprietate.

În următorul rând, legea prevede reintegrarea soțului supraviețuitor în clasa I de moștenitori legali. Deci, la articolul 2178 alineatul (1) se completează cu cuvintele „și soțul supraviețuitor”, iar la alineatul (4), după cuvintele „Copiii defunctului” se introduc cuvintele „și soțul supraviețuitor”. Observăm, că legea menționată supra acordă posibilitatea reintegrării soțului supraviețuitor în clasa I de moștenitori legali. Acesta va putea primi, pe lângă cota succesorală și mobilierul și obiectele de uz casnic din locuința comună a soților, în măsura în care acestea sunt necesare pentru menținerea gospodăriei.

Astfel, [Legea nr. 251 din 10.07.2025](#) a exclus regula că, soțul supraviețuitor nu face parte din clasele de moștenitori (rezervate rudelor defunctului), fiind chemat la moștenire fie cu clasa I (descendenții), fie cu clasa II (părinții și descendenții lor). În schimb, soțul supraviețuitor este introdus în clasa I de moștenitori, excluzând de la moștenire clasa a II.

În fond, dacă defunctul nu are copii (descendenți mai îndepărtați), soțul supraviețuitor culege întreaga moștenire, iar părinții defunctului nu culeg nimic.

Unul dintre scopurile adoptării Legii nr. 251 din 10.07.2025 a fost de a îmbunătăți situația succesorală a soțului supraviețuitor, în special atunci când defunctul nu are descendenți. Legislatorul a considerat ca, în caz de lipsă a moștenitorilor legali din clasa I (descendenții

defunctului), soțul supraviețuitor urmează să culeagă moștenirea în concurs cu moștenitorii clasei II (adică părinții sau descendenții părinților conform art. 2179 din Codul civil, începând cu 1 martie 2019).

Nota de fundamentare a proiectului de lege care a rezultat în Legea nr. 251 din 10.07.2025 (pct. 3.1), critică reglementarea existentă a situației succesore ale soțului supraviețuitor: „În lipsa unui testament, acesta poate moșteni împreună cu descendenții (copii, nepoți) sau, în lipsa acestora, cu rudele colaterale ale defunctului, ceea ce poate afecta situația sa materială.”

În plus, în pct. 4.6 din Nota de fundamentare se menționează, cu titlu de impact al proiectului de lege: „Echilibrarea drepturilor moștenitorilor prin reincluderea soțului supraviețuitor în clasa I de moștenitori, dar cu condiționări rezonabile.”

Prin urmare, prin Legea nr. 251 din 10.07.2025 (art. I, pct. 8) s-a abrogat art. 2185 din Codul civil (întitulat „Drepturile succesore ale soțului supraviețuitor”). În schimb, soțul supraviețuitor este inclus în clasa I de moștenitori împreună cu descendenții (art. I, pct. 7 din Legea nr. 251 din 10.07.2025, care completează art. 2178 din Codul civil; în plus, modificarea operată prin art. I, pct. 24, reflectă această schimbare în materia rezervatarilor).

Considerăm, că această modificare are un impact crucial asupra situației succesore a părinților defunctului atunci când defunctul nu a lăsat descendenți, inclusiv în ipoteza când soții nu aveau descendenți comuni. În această situație, fiind plasat prin Legea nr. 251 din 10.07.2025 în clasa I, soțul supraviețuitor culege întreaga moștenire, înlăturând părinții defunctului (clasa II).

Părintele primește același tratament (excludere la moștenire) indiferent că este apt sau inapt de muncă. Chiar dacă părintele este inapt de muncă, în cazul în care defunctul era căsătorit, părintele nu are vocație succesorală și, deci, nu mai este protejat prin rezerva succesorală.

Protecția persoanelor în etate este o nevoie stringentă a societății noastre în condițiile unui grad înalt de vulnerabilitate financiară, pe care statul nu o poate acoperi integral din bugetul public național, or părinții în etate constituie o categorie socială vulnerabilă, expusă riscului de sărăcie și excluziune socială. Pensia minimă, în multe cazuri, nu acoperă strictul necesar pentru un trai decent (hrană, medicamente, utilități), ceea ce afectează direct demnitatea umană și calitatea vieții. Statul are obligația morală de a asigura protecție sporită persoanelor care, prin munca lor anterioară, au contribuit la dezvoltarea societății. Prin urmare, atât timp cât această situație economică persistă, valoarea constituțională de protecție a părinților în context familial, impune fortificarea, iar nu suprimarea drepturilor succesore ale părinților.

Astfel, se concluzionează că soțul supraviețuitor primește o protecție suplimentară. Soțul supraviețuitor care vine la moștenirea legală alături de alți moștenitori de clasa întâi poate primi, cu titlu de preciput, în afară de cota sa succesorală, mobilierul și obiectele de uz casnic care au fost afectate folosinței comune a soților, cu excepția cazului în care acestea sunt accesorii ale unui

imobil și nu pot fi separate fără a deteriora imobilul, și numai în măsura în care acestea sunt necesare pentru menținerea gospodăriei.

Prin Legea nr. 251 din 10.07.2025, legislatorul nu a prevăzut nicio protecție în special pentru părinții în etate, inapți de muncă, care au nevoie de susținere materială, ceea ce contravine principiului protecției familiei cuprins în art. 48 al Constituției [10].

Legea nr. 251 din 10.07.2025 introduce și reguli noi privind opțiunea succesorală. Moștenirea poate fi acceptată sau refuzată în termen de 12 luni, iar termenul poate fi extins în anumite condiții. În cazul minorilor sau al persoanelor sub ocrotire, autoritatea tutelară este responsabilă să decidă în termen asupra opțiunii succesoriale. Se precizează că acceptarea moștenirii se consideră valabilă și dacă moștenitorul intră în posesia bunurilor, dar acesta nu poate dispune de ele înainte de expirarea termenului legal și fără certificat de moștenitor.

Astfel, se stabilește o nouă redacție a art. art. 2390 și 2391 Cod civil. **Articolul 2390** Acceptarea moștenirii: „(1) Nimeni nu poate fi obligat să accepte o moștenire ce i se cuvine. (2) Moștenirea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul care desfășoară procedura succesorală o declarație de acceptare a moștenirii în formă autentică înainte de expirarea termenului de acceptare a moștenirii sau când moștenitorul intră în posesia masei succesoriale. Declarația de acceptare a moștenirii poate fi autentificată la oricare notar sau altă persoană abilitată să autentifice acte juridice. (3) Dacă moștenitorul este un minor sau un adult în privința căruia s-a inițiat o procedură de instituire a unei măsuri de ocrotire judiciară, notarul are obligația să notifice de îndată autoritatea tutelară privind deschiderea moștenirii și necesitatea exercitării dreptului de opțiune succesorală de către moștenitorul respectiv, precum și privind termenul de acceptare a moștenirii. Autoritatea tutelară ia în evidență situația moștenitorului respectiv și acționează în conformitate cu prevederile art. 139 alin. (1) lit. e). (4) În situația în care, la expirarea termenului de acceptare a moștenirii pentru moștenitorul prevăzut la alin. (3), autoritatea tutelară nu a recepționat nicio cerere de autorizare a actului de acceptare sau de renunțare la moștenire în numele moștenitorului respectiv, aceasta decide de sine stătător asupra acceptării sau renunțării la moștenire în numele moștenitorului. (5) Decizia luată de autoritatea tutelară în conformitate cu prevederile alin. (4) se comunică notarului în termen de o lună de la data expirării termenului de acceptare a moștenirii și se consideră că acceptare sau, după caz, ca renunțare depusă în termen. (6) Dacă moștenitorul a intrat în posesia unei părți din masa succesorală, se consideră că acesta a acceptat întreaga masă succesorală, oriunde s-ar afla și din orice ar consta. (7) Moștenitorul care a intrat în posesia masei succesoriale nu are dreptul să dispună de aceasta până la expirarea termenului de acceptare a moștenirii și până la primirea certificatului de moștenitor. (8) Dacă moștenitorul testamentar nu știa de modificarea ori de revocarea testamentului sau dacă moștenitorul legal care nu știa despre existența testamentului a intrat în posesia masei succesoriale, sau dacă moștenitorii

testamentari sau legali nu știau despre existența unui alt testament ori despre existența unor moștenitori legali mai apropiați, acestora le rămân fructele obținute de la masa succesorală până la intentarea acțiunii prevăzute la art. 2403, fiind de asemenea în drept să ceară restituirea integrală a cheltuielilor făcute cu masa succesorală. (9) Dacă, în cazurile prevăzute la alin. (8), bunurile care intră în masa succesorală sunt vândute până la intentarea acțiunii prevăzute la art. 2403, vânzarea-cumpărarea se consideră valabilă, iar mijloacele obținute din vânzare se predau moștenitorului legal/testamentar”.

Articolul 2391. Termenul de acceptare a moștenirii: „(1) Termenul de acceptare a moștenirii este de 12 luni de la data deschiderii ei. (2) Dacă dreptul de a accepta moștenirea apare în cazul în care ceilalți moștenitori nu o acceptă, aceasta trebuie acceptată în partea rămasă din termenul stabilit pentru acceptare. Dacă această parte este mai mică de 3 luni, ea se prelungește până la 3 luni. (3) Prin derogare de la alin. (1), termenul de acceptare a moștenirii începe să curgă: a) de la data nașterii moștenitorului – dacă nașterea s-a produs după deschiderea moștenirii; b) de la data înregistrării decesului la organul de stare civilă – dacă înregistrarea se face în baza unei hotărâri judecătorești prin care se declară decesul celui care a lăsat moștenirea; c) de la data la care legatarul a cunoscut sau trebuia să cunoască legatul său – dacă testamentul care cuprinde acest legat este găsit după deschiderea moștenirii; d) de la data la care moștenitorul a cunoscut sau trebuia să cunoască legătura de rudenie pe care se întemeiază vocația sa succesorală – dacă această dată este ulterioară deschiderii moștenirii. (4) În baza cererii moștenitorului care a omis termenul de acceptare a moștenirii, notarul care desfășoară procedura succesorală poate prelungi termenul de acceptare a moștenirii sau poate stabili un nou termen de acceptare dacă moștenitorul a omis termenul din motive întemeiate, iar ceilalți moștenitori nu obiectează. (5) În cazul în care nu sunt întrunite condițiile prevăzute la alin. (4), cererea de prelungire a termenului de acceptare a moștenirii se soluționează de către instanța de judecată. (6) În cazul prevăzut la alin. (4), moștenitorului i se acordă în natură partea ce i se cuvine din masa succesorală rămasă, iar dacă acest lucru nu este posibil – echivalentul în bani al părții ce i se cuvine din masa succesorală rămasă.”

Redacția anterioară a Codului civil prevedea că, moștenitorii erau considerați automat acceptanți, iar lipsa unuia dintre ei putea bloca procedura pentru ceilalți.

Declarația de acceptare poate fi autentificată de orice notar sau de o persoană autorizată și poate fi depusă inclusiv din afara țării, din statul în care se află moștenitorul.

Moștenirea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul care desfășoară procedura succesorală materială o declarație de acceptare a moștenirii în forma autentică înainte de expirarea termenului de acceptare a moștenirii sau când moștenitorul intră în posesiunea patrimoniului succesoral. Declarația de acceptare a moștenirii poate fi autentificată la oricare notar sau altă persoană abilitată să autentifice acte juridice.

Astfel, din 01.04.2026 termenul de acceptare a moștenirii se majorează de la 6 la 12 luni. Această regulă se aplică atât moștenirii legale, cât și celei testamentare. Extinderea termenului este deosebit de importantă pentru: -moștenitorii care locuiesc peste hotare; -cauzele succesoriale complexe, cu un volum mare de documente; -situațiile care necesită evaluarea bunurilor sau perfectarea procurilor.

În lipsa depunerii cererii la notar în termenul stabilit, moștenirea se consideră neacceptată. Dreptul poate fi restabilit fie pe cale notarială, cu acordul celorlalți moștenitori, fie prin instanță, în prezența unor motive temeinice.

În anumite cazuri, termenul începe să curgă nu din ziua decesului, ci ulterior -de exemplu, din momentul nașterii moștenitorului, al descoperirii testamentului sau al înregistrării decesului în baza unei hotărâri judecătorești.

Fără cerere la notar nu mai există moștenire. O modificare esențială este anularea prezumției de acceptare a moștenirii. Anterior, moștenitorul era considerat că a acceptat moștenirea automat, dacă în termen de trei luni nu depunea o declarație de renunțare.

Deci, din 2026 moștenirea se acceptă exclusiv prin cerere. Pentru aceasta este necesar, fie să se adreseze personal notarului, fie să împuternicească un reprezentant prin procură notarială.

În lipsa cererii, notarul nu deschide procedura succesorală, iar bunurile sunt considerate neacceptate din punct de vedere juridic.

Moștenitorii care se află în afara Republicii Moldova pot acționa în continuare prin intermediul unui reprezentant. În acest caz procura trebuie să fie notarială; după caz, aceasta trebuie apostilată sau legalizată; documentele trebuie traduse în limba română; cererea trebuie depusă în termen de 12 luni de la data decesului. Majorarea termenului la un an reduce riscul pierderii dreptului succesoral din cauza procedurilor îndelungate din străinătate.

Se concluzionează că, conform Legii nr.251 din 10.07.2025 legiuitorul a abolit principiul dobândirii de drept a moștenirii, sub rezerva dreptului de a renunța la moștenire și a introdus principiul prezumției de renunțare la moștenire. În acest context, legiuitorul a introdus procedura acceptării moștenirii, în interiorul unui termen de 12 luni de la deces, prin declarație sau prin intrare în posesia unui element din patrimoniul succesoral. Prin această prevedere a stabilit dreptul discreționar al autorității publice locale de a accepta sau de a renunța la moștenire (de a exercita opțiunea succesorală) în cazul pasivității părinților moștenitorului minor sau în cazul persoanelor puse sub o măsură de ocrotire. Prin noua lege nu este prevăzut niciun mecanism pentru adulții cu dizabilități mentale care nu beneficiază de o măsură de ocrotire judiciară.

Legea nouă nu prevede niciun mecanism prin care notarul ar determina moștenitorul să exercite opțiunea succesorală. Mecanismul interpelării notariale, prevăzut de art. 2391 alin. (2) în redacția din perioada 01.03.2019-31.03.2026, a fost exclus prin Legea nr.251 din 10.07.2025.

Astfel, pentru moștenitorii care nu mențin un contact strâns cu defunctul din varii motive (*sunt plecați în altă localitate, peste hotarele țării*), termenul de 12 luni de acceptare a moștenirii curge împotriva lor, chiar dacă ei nu au cunoștință și nici nu sunt luate măsuri pentru a le aduce la cunoștință survenirea decesului și chemarea lor la moștenire.

Prevederile potrivit cărora notarul ia toate măsurile pentru a informa moștenitorii cunoscuți și legatarii despre inițierea procedurii succesoriale (art. 2547 alin. (2) Cod civil) a fost păstrat de Legea nr.251 din 10.07.2025. Aceasta însă, nu instituie un termen de așteptare de către notar a unui răspuns din partea moștenitorilor informați.

Mai mult, odată ce Legea nr.251 din 10.07.2025 prevede două forme de acceptare a moștenirii, nici nu este necesar ca moștenitorul informat de notar să depună o declarație de acceptare a moștenirii la notarul respectiv. Este suficient ca moștenitorul informat să săvârșască orice act de intrare în posesie a oricărui bun lăsat de defunct, chiar și a păstrării unui tablou, a unei cărți care, conform afirmațiilor aceluși moștenitor, ar fi aparținut defunctului.

În opinia noastră, modificările privind acceptarea succesiunii, în opinia noastră, nu urmăresc reducerea incertitudinilor care au generat numeroase litigii privind calitatea de moștenitor, or instanțele judecătorești sunt încărcate cu o multitudine de cereri pentru moștenirile deschise înainte de 01 martie 2019, fie prin acțiuni de repunere în termenul de acceptare a moștenirii, fie prin cereri de constatare a faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesie. Pentru judecător, noile reguli nu permit delimitarea mai clară între: - lipsa calității procesuale; -renunțarea la moștenire; - neacceptarea succesiunii în termen.

Notarul public, la rândul său va fi obligat prin modificările operate la deschiderea procedurilor succesoriale să verifice existența unei acceptări exprese sau tacite, respectarea termenului legal de acceptare și inexistența unor cauze de decădere din dreptul de a accepta.

Prevederile Legii nr.251 din 10.07.2025 va relua sistemul ce duce la încărcarea instanțelor judecătorești cu proceduri judiciare care vor dura cu anii și vor cauza probleme justițiabililor (*a se vedea încheierea CSJ în cauza nr.2ra-1540/2021, încheierea CSJ în cauza nr.2ra-948/2019*) [11], [12].

Considerăm, că modificările aduse de legiuitor dreptului de moștenire dau imboldul unor discuții pertinente între cei ce le susțin și cei care au rezerve în acest sens pentru a elimina deficiențele din practica notarială și judecătorească la deschiderea procedurilor succesoriale și examinarea cauzelor privind succesiunea, or generalizarea practicii notariale, cât și aplicării de către instanțele judecătorești a dispozițiilor legale, care au ca obiect reglementarea relațiilor privind succesiunea, a demonstrat că se comit erori esențiale la prelungirea termenului de acceptare a moștenirii, la partajul bunurilor succesoriale, la declararea nedemnității succesoriale și nulității certificatului de moștenitor etc.

Referințe bibliografice:

1. Monitorul Oficial nr. 662-664 din 09.01.2026: <https://monitorul.gov.md/ro/monitor/3205>, [accesat: 11.02.2026]
2. Leroyer A. *Droit des successions*. Paris: Dalloz, 2014, p.3.
3. Chibac, Gh., Robu, O., Bruma, S., Chibac, N. Curs Universitar „Drept civil. Contracte și succesiuni”, Ediția a IV revăzută și completată. Chișinău: ÎS FEP Tipografia Centrală, 2019, p.406-411.
4. Cazac, O. „Drept civil. Moștenirea”, Chișinău: Animus, 2022, p.35-39.
5. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 66–75, art. 132), cu modificările ulterioare, Chișinău: ed.Cu Drag, 2019, p.542.
6. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, dosarul nr. 2ra-1548/2023, încheierea CSJ privind inadmisibilitatea recursului în cauza civilă la acțiunea lui Alexandr Poperecinii, împotriva Ecaterinei Poperecinaia, intervenient accesoriu Agenția Servicii Publice, Serviciul Cadastru, Notarul Public Maria Mardari, Notarul Public Olga Mihailic privind nulitatea certificatului de moștenitor legal, constatarea faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesie: https://jurisprudenta.csj.md/db_col_civil.php, [accesat: 22.02.2026]
7. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, dosarul nr. 2ra-361/2023, încheierea CSJ privind inadmisibilitatea recursului în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Vicol Dragoș împotriva Mariei Vicol, intervenienți accesorii Vicol Ciprian și notarul Izdebschi Natalia cu privire la declararea ca fiind succesor nedemn cu decăderea din dreptul la succesiune asupra patrimoniului succesoral: https://jurisprudenta.csj.md/db_col_civil.php, [accesat: 12.02.2026]
8. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, dosarul nr. 2ra-404/2020, încheierea CSJ privind inadmisibilitatea recursului în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Maria Stropșa împotriva Lidiei Chirilova, intervenient accesoriu notarul public Alexandru Mardari cu privire la declararea ca succesor nedemn și decăderea din dreptul la succesiune: https://jurisprudenta.csj.md/db_col_civil.php, [accesat: 19.02.2026]
9. Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 24 februarie 2022, § 38; Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 30 ianuarie 2024, § 38: <https://www.constcourt.md/ccdocs.php?l=ro>, [accesat: 14.02.2026]
10. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată la 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro, [accesat: 02.02.2026]
11. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, dosarul nr. 2ra-1540/2021 încheierea CSJ privind inadmisibilitatea recursului în cauza civilă la cererea înaintată de Rusu Elena, Rusu-Vutcarev Irina și Rusu Ivan către Rumeanțev Vera, Frunză Parascovia, Rusu Ion, notarul public Obadă Constanța și notarul public Ganța Dorina, intervenient accesoriu alături de pârâți Frunză Vladislav, cu privire la recunoașterea proprietății în devălmășie a soților, constatarea faptului acceptării succesiunii și locul ei de deschidere, declararea nulității certificatelor de moștenitor legal, declararea nulității contractului de donație, declararea nulității renunțării la moștenire și cererea de chemare în judecată reconvențională înaintată de Rumeanțev Vera și Frunză Parascovia împotriva Elenei Rusu cu privire la privarea de dreptul la succesiunea legală: https://jurisprudenta.csj.md/db_col_civil.php, [accesat: 23.02.2026]
12. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, dosarul nr. 2ra-948/2019 încheierea CSJ privind inadmisibilitatea recursului în cauza civilă la cererea înaintată de Iurie Buzilă împotriva lui Fiodor Ionescu, intervenient accesoriu Primăria satului Peresecina, raionul Orhei cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin succesiune asupra bunurilor succesoriale și compensarea cheltuielilor de judecată și cererea reconvențională înaintată de Fiodor Ionescu împotriva lui Iurie Buzilă, intervenient accesoriu Serviciul Fiscal de Stat, cu privire la stabilirea faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesie: https://jurisprudenta.csj.md/db_col_civil.php, [accesat: 26.02.2026].